

Judecarea poporului (Exodul 18:13-27)

Scopul acestui paragraf este să dezvăluie începutul sistemului juridic în Israel. Paragraful este o narațiune independentă care relatează numirea de către Moise, la îndemnul lui Ietro, a judecătorilor peste popor. Acest eveniment se repetă practic în Deuteronom 1:9-18, drept pentru care trebuie consultat și acest pasaj.

Data la care a fost scris acest material este incertă. Mulți cercetători îl datează după primirea legii la Sinai, considerând astfel că poziția sa aici este greșită. Pe de altă parte, pasajul poartă semnele unei vechimi destul de mari; Sarna comentează pe marginea ideii extrem de importante că "o instituție israelită atât de importantă precum cea juridică se datorează inițiativei și sfatului unui preot madianit. Acest lucru extraordinar atestă veridicitatea și vechimea tradiției. Dacă avem în vedere ostilitatea care a caracterizat ulterior relațiile dintre madianiți și israeliți, este puțin probabil ca cineva să fi inventat o asemenea poveste".³⁹ Ideea că judecătorii au fost numiți în funcții înainte de legea de la Sinai nu reprezintă o problemă - după cum am văzut de multe ori, Israel nu a fost o societate lipsită de legi înainte de momentul Sinai. Prin urmare, poporul avea nevoie de o administrație juridică.

18:13. A doua zi, Moise s-a așezat să judece poporul; și poporul a stat înaintea lui de dimineața până seara.

Acest verset stabilește cadrul întregului paragraf. În primul rând, el face o conexiune cronologică cu evenimentele relatate în versetele

anterioare: "A doua zi". Plasarea în timp este importantă deoarece indică faptul că Ietro era încă prezent și israeliții nu pleaseră de la Horeb. Așadar, Moise "s-a așezat" (același cuvânt ca și în 17:12) să judece disputele dintre evrei.

Moise era singura autoritate juridică, astfel că poporul "a stat înaintea lui" (este folosită o prepoziție care indică locul). Se pare că mulțimile s-au apropiat de el pentru a-i prezenta cazurile. Activitatea profetului este descrisă prin două antonime: el a judecat poporul "de dimineața până seara".³⁰ Figura de stil este folosită pentru a ilustra numărul mare de cazuri care așteptau să fie soluționate de către Moise.

18:14. Socrul lui Moise a văzut tot ce făcea el pentru popor și a zis: "Ce faci tu acolo cu poporul acela? De ce stai singur și tot poporul stă înaintea ta, de dimineața până seara?"

După ce a urmărit desfășurarea evenimentelor timp de o zi întreagă, Ietro îi pune lui Moise două întrebări. Prima dintre ele este retorică: Ietro știe prea bine ce anume a făcut Moise, dar dorește ca și ginerele său să-și conștientizeze activitatea. Cea de-a doua întrebare este o acuzație. Dar de ce îl acuză el pe Moise? "Este important să observăm că Ietro nu îl acuză pe Moise de însușirea abuzivă a puterii; cea ce face Moise este perfect legal. Nici nu îi prezintă lui Moise responsabilitatea legală. Textul presupune că poziția juridică a lui Moise era justificată".³¹ Problema este că Moise face prea multe "singur". El poartă o povară prea mare pe umerii săi. Nu are pe nimeni în ajutor.

18:15. Moise a răspuns socrului său: "Poporul vine la mine ca să ceară sfat lui Dumnezeu".

Răspunsul lui Moise este direct: evreii vin la el "ca să ceară sfat lui Dumnezeu". Acest verb este folosit de multe ori cu referire la actul de dezlegare a profetilor. Cu alte cuvinte, atunci când o persoană dorea să

afle care era voia unui zeu sau ce anume se va întâmpla în viitor, ea căuta răspunsuri la o zeitate. Prezicerile erau destul de obișnuite în antichitate în Orientul Apropiat, Biblia făcând referire uneori la ele prin cuvântul "a întreba" (vezi Geneza 25:22; 1 Samuel 9:9; 2 Împărați 22:18).³² Un comentator ar putea trage astfel concluzia că Moise acționa ca un clarvăzător, ca un proroc pentru poporul evreu.

Această interpretare ridică probleme prin faptul că poporul caută aceste răspunsuri în context juridic. Ei au venit pentru a cere soluții la disputele lor legale (18:16). Astfel că termenul "a cere sfat" a primit un sens tehnic, juridic, în contextul relatării noastre, sens care nu are nimic de-a face cu prorocia.

18:16. Când au vreo treabă, vin la mine; eu judec între ei și fac cunoscute poruncile lui Dumnezeu și legile Lui.

În original, versetul începe astfel: "Când au vreo treabă". Substantivul se traduce în mod normal prin "lucru / cuvânt / chestiune", dar aici el se referă în mod evident la o dispută, la un conflict care trebuie rezolvat. Această neînțelegere este adusă la Moise.³³ Reacția lui este dublă. În primul rând, Moise acționează ca judecător, hotărând care este soluția corectă. În al doilea rând, el dă legea: "fac cunoscut" (un cazual Hiphil) legile lui Dumnezeu.

Datorită poziției legiuitoare a lui Moise, unii cercetători susțin că evenimentele relatate în Exodul 18 trebuie să se fi petrecut după primirea legii la Muntele Sinai.³⁴ Aceasta este o *non sequitur*. Adevărul e că multe legi, precum cele sabatice din Exodul 16 sau cele pascale din Exodul 12, au precedat legea primită la Muntele Sinai.

18:17. Socrul lui Moise a zis: "Ce faci tu nu este bine".

Ietro critică activitatea lui Moise. Vorbele lui sunt puține și clare. El începe cu cuvintele *lo' tob*, "nu bine" (vezi și Geneza 2:18). Aceste

cuvinte au rolul de a accentua: "Atunci când dorește să exprime o negare absolută, Biblia folosește de fiecare dată termenul *lo'* urmat de un alt cuvânt"³⁵ "Atunci când *lo'* precedă orice altă parte de propoziție în afară de predicat, sensul este că termenul sau expresia scoasă astfel în evidență este "puternic accentuată".³⁶ "Atunci când i se adresează lui Moise, Ietro nu își exprimă părerea în mod șovăielnic. În concepția sa, ceea ce face Moise este greșit.

18:18. Te istovești singur și vei istovi și poporul acesta, care este cu tine; căci lucrul este mai presus de puterile tale și nu-l vei putea face singur.

Ni se dezvăluie acum motivul pentru care Ietro consideră că ceea ce face Moise este "nu bine". Iar acest motiv este enunțat în termenii cei mai categorici. Cuvintele sale sunt întărite de folosirea unui infinitiv absolut urmat de un imperfect al aceluiași verb: în original, "Obosind, vei oboși". Verbul înseamnă "a se scufunda / a se ofili / a cădea / a slăbi". El este folosit cu referire la căderea unei frunze (Isaia 1:30; Psalmul 1:3). În contextul de față, el se referă la oboseală extremă, la epuizare și descurajare.

Cele două verbe sunt urmate de folosirea repetată a unei particule de întărire: "Chiar tu! Chiar poporul acesta!" Efectele negative ale împrejurărilor existente vor avea în primul rând un efect asupra profetului, care este bătrân și nu poate "face singur" totul. Și evreii vor fi epuizați și frustrați, pentru că vor avea de așteptat toată ziua pentru a-și prezenta pricinile de judecată.

Situația în ansamblul ei este "prea grea" pentru Moise.³⁷ Cuvântul pentru "grea" este *kābēd*, care, așa cum am observat mai înainte, este un cuvânt cheie în cartea Exodul, fiind folosit cu referire la inima lui Faraon (8:15, 32; 9:34; 10:1), la urgii (8:24; 9:3, 18, 24; 10:14) și la brațele lui Moise (17:12).

18:19. Acum ascultă glasul meu; am să-ți dau un sfat și Dumnezeu va fi cu

tine! Fii interpretul poporului înaintea lui Dumnezeu și du pricinile înaintea lui Dumnezeu.

Ietro îi cere acum lui Moise să fie atent (el folosește imperativul "ascultă!") pentru a primi un sfat din partea sa. Dar înainte de a-i da acest sfat, Ietro rostește o binecuvântare sub forma unei propoziții măgulitoare: "Dumnezeu să fie cu tine!" Sfatul lui Ietro se referă la nevoia înființării unei noi ordini și ierarhii juridice. În acest verset și în cel care urmează, el începe să definească natura responsabilităților lui Moise în această nouă ordine. În primul rând, Moise trebuie să fie "reprezentantul poporului înaintea lui Dumnezeu". Cuvântul ebraic este folosit de obicei ca prepoziție cu sensul de "în fața" și foarte rar ca substantiv cu sensul de "față" (doar de două ori în Scriptură). În contextul de față, el are sensul figurat de "cel care stă în fața lui Dumnezeu". Moise trebuie să slujească în primul rând și mai presus de toate ca mediator al legământului între Israel și Domnul.

În al doilea rând, Moise, ca intermediar, trebuie să aducă pricinile de judecată înaintea lui Dumnezeu pentru a primi soluții. În mod evident, această îndatorire nu se referă la toate cazurile de judecată, ci mai degrabă la cele încurcate și dificile (vezi 18:22). Astfel, povara și îndatoririle ce-i revin lui Moise se vor împuțina.

18:20. Învăță-i poruncile și legile; și arată-le calea pe care trebuie s-o urmeze și ce trebuie să facă.

Descrierea slujbei lui Moise pe care o face Ietro implică un aspect pedagogic: Moise trebuie să fie un învățător al Cuvântului lui Dumnezeu. Termenul tradus prin "a învăța" este înrudit probabil cu un verb care înseamnă "a ilumina / a străluci". El transmite însă și o notă de seriozitate și avertisment.³⁸

Învățăturile lui Moise trebuie să conțină "poruncile și legile". Aceasta este cu siguranță o referire la versetul 16 care definește aceste

legi ca provenind de la Creator. Moise mai trebuie să le "arate calea pe care trebuie s-o urmeze" - adică să trăiască. În felul acesta, sarcina didactică a lui Moise nu se rezumă doar la învățături "religioase", ci el are datoria să îi învețe pe oameni cum să se comporte în toate aspectele vieții. El trebuie să le prezinte o concepție asupra lumii și vieții bazată pe Cuvântul lui Dumnezeu.

18:21. Alege din tot poporul oameni destoinici, temători de Dumnezeu, oameni de încredere, vrăjmași ai lăcomiei; pune-i peste popor drept căpetenii peste o mie, căpetenii peste o sută, căpetenii peste cincizeci și căpetenii peste zece.

Ietro îi spune lui Moise că mai are o îndatorire. El trebuie să "aleagă" oameni capabili din popor. Verbul folosit aici înseamnă "a vedea / a privi". În acest pasaj, el semnifică probabil faptul că Moise trebuie să caute asemenea oameni (verbul este folosit cu sensul acesta și în Geneza 41:33).

Socrul lui Moise descrie apoi calitățile pe care trebuie să le aibă bărbații aleși de Moise. În primul rând, ei vor fi "oameni de caracter" adică oameni caracterizați de integritate și virtute. Termenul este aplicat de multe ori în context militar, însemnând "bărbați puternici", dar aici el se referă la "o persoană cu un caracter de excepție".³⁹ În al doilea rând, ei trebuie să fie "temători de Dumnezeu", expresie care în limba ebraică înseamnă reverență care duce la ascultare. În al treilea rând, cei aleși vor fi "oameni de încredere". Și, în fine, ei trebuie să urască "lăcomia / câștigul mârșav"; cu alte cuvinte, să fie incoruptibili.

Ierarhia juridică trebuie să fie organizată după modelul unei administrații militare (vezi 1 Samuel 22:7-8; 2 Samuel 18:1; 2 Cronici 1:2).⁴⁰ Această organizare nu ne surprinde, deoarece întreaga călătorie a lui Israel prin pustiu este relatată sub forma unei campanii militare (vezi Numeri 33:1-49).⁴¹

18:22. Ei să judece poporul în tot timpul; să aducă înaintea ta toate pricinile însemnate, iar pricinile cele mai mici să le judece ei înșiși. În felul acesta îți vei ușura sarcina, căci o vor purta și ei împreună cu tine.

Ietro îi explică acum lui Moise care sunt funcțiile și îndatoririle bărbaților pe care trebuie să îi aleagă: "Ei vor judeca poporul". Vor face exact ceea ce a făcut Moise. Vor împărți cu el scaunul de judecător. Va fi însă o diferență între ei și el: judecătorii se vor ocupa de disputele și problemele obișnuite, normale, cotidiene, în vreme ce cazurile de importanță majoră (în original, cazurile "mari") vor fi aduse la Moise.

Poziția judecătorului nu este temporară. Textul spune că bărbații aceia vor fi judecători "în tot timpul / continuu / în permanență" (vezi folosirea acestei expresii în Psalmul 34:1; Leviticul 16:2; Proverbe 8:30). Funcția de judecător a rămas în picioare de-a lungul istoriei națiunii Israel.

Scopul împărțirii sarcinilor juridice era ca povara și volumul de muncă ce îi reveneau lui Moise să se diminueze. Ietro exprimă acest lucru printr-un imperativ Hiphil: "Ușurează!" Verbul utilizat aici este opusul verbului care înseamnă "a îngreuna" folosit în versetul 18. Ietro îi poruncește lui Moise să acționeze conform sfatului său și o face fără șovăire.

18:23. Dacă vei face lucrul acesta și dacă Dumnezeu îți va porunci așa, vei putea face față lucrurilor și tot poporul acesta va ajunge fericit la locul lui.

Avem aici o construcție condițională "dacă ... atunci". Dacă Moise va implementa schimbările propuse de Ietro, atunci vor urma câteva consecințe. În primul rând, Moise "va putea face față". Această afirmație pare să aibă atât un sens figurat, cât și unul propriu. Pe de o parte, ea înseamnă că Moise va fi în stare să facă față numărului de cazuri aduse la el. Pe de altă parte, cuvântul "a face față / a sta în picioare" este

intenționat pus în contrast cu verbul "a se așeza" din versetul 13: Moise își va cruța puterile și va putea *sta în picioare* înaintea poporului.

În al doilea rând, Ietro spune: "**poporul va ajunge fericit la locul lui**". Această afirmație implică faptul că sistemul juridic va funcționa organizat și eficient. Oamenii nu vor aștepta o zi întreagă pentru ca problema lor să fie rezolvată. În felul acesta, sistemul juridic nu va cauza nici o dezordine sau vreo revoltă socială.

Implementarea acestei administrații trebuie făcută însă cu o condiție. Ea trebuie să primească aprobarea divină. Childs își exprimă opinia că ceea ce spune Ietro este că Dumnezeu poruncește înființarea unei astfel de instituții.⁴² Părerea sa este probabil greșită, deoarece formula condițională "dacă ... atunci" se aplică încă la poruncile lui Dumnezeu în această frază.

18:24. Moise a ascultat sfatul socrului său și a făcut tot ce spusese el.

Profetul a acceptat sfatul lui Ietro și "**a ascultat sfatul socrului său**". În versetul 19, Ietro îi spusese: "Acum ascultă glasul meu", iar Moise s-a conformat.

18:25-26. Moise a ales oameni destoinici din tot Israelul și i-a pus căpetenii ale poporului, căpetenii peste o mie, căpetenii peste o sută, căpetenii peste cincizeci și căpetenii peste zece. Ei judecau poporul tot timpul; aduceau înaintea lui Moise pricinile grele, iar toate pricinile mici le judecau ei înșiși.

Cele două versete descriu împlinirea în detaliu a instrucțiunilor date de Ietro lui Moise. Ele reprezintă o repetare a cuvintelor lui Ietro din versetele 21-22, aproape cuvânt cu cuvânt. Există câteva mici schimbări, ca de exemplu folosirea cuvântului "**grole / dificile**" în loc de "însemnate". Modificarea este importantă, indicând probabil faptul că Moise nu a luat doar cazurile importante, ci și disputele mai complexe și încălcate.

18:27. Apoi Moise a trimis pe socrul său în țara lui.

Aici citim despre plecarea lui Ietro. Ea este corespondentul sosirii sale din versetul 1 al acestui capitol.

Aplicație

Ligon Duncan a afirmat că "în sfaturile înțelepte ale lui Ietro (în Exodul 18) descoperim că: pentru a stabili dreptatea și neprihănirea în popor este nevoie de "oameni temători de Dumnezeu".⁴³ Biserica Vechiului Testament nu a putut funcționa corespunzător și eficient fără conducători cu judecată sănătoasă, plini de reverență și sfințenie personală. Același lucru este valabil și pentru biserica de azi: doar atunci când conducătorii bisericii, pastorii, prezbiterii și diaconii sunt plini de neprihănire și reverență, poporul lui Dumnezeu se poate aștepta la vremuri de creștere spirituală.

Cuvântul lui Dumnezeu predicat bisericii este centrul și secretul sfințirii acesteia. El însă nu este suficient. Disciplina, prin intermediul judecătorilor sau prezbiterilor, trebuie aplicată în biserică doar atunci sfințenia și neprihănirea vor caracteriza biserica.